

De Hazimi-beweging

Een op takfir gebaseerde ideologie

De Hazimi-beweging
Een op takfir gebaseerde ideologie

© NTA (Nuance door Training & Advies)

Versie: juni 2020

Status: **OPENBARE PUBLICATIE**

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Inleiding.....	5
1. Salafisme.....	7
2. Het gewelddadig salafisme.....	9
3. Ontwikkeling van een takfir-ideologie.....	10
4. De Hazimi-beweging.....	12
4.1. Ideoloog.....	12
4.2. Ontstaan uit een conflict.....	12
5. De (takfir-)ideologie van de Hazimi's.....	14
5.1. Takfir al-'adhir (kettering-takfir).....	14
5.2. Al-'udhr bi'l-jahl.....	15
5.3. Ideologische verschillen: aanhangers van Turki al-Bin'ali (ISIS) en Hazimi's.....	16
6. (Online) manifestatie in Nederland.....	18
7. Politieke implicaties.....	20
Begrippenlijst.....	23
Literatuur.....	25
Bijlage.....	28

Samenvatting

Ontstaan Hazimi-beweging

De Hazimi-beweging is een hedendaagse interpretatie van het takfir-gedachtegoed zoals dat door de eeuwen heen is ontwikkeld. Vanaf de begindagen van de islam tot nu toe zijn er verschillende islamitische groepen geweest die een eigen draai hebben gegeven aan het concept. De meest recente visie op dit concept komt van Ahmad al-Hazimi. Ahmad al-Hazimi is een Saoedische geleerde die bekendheid verwierf ten tijde van de Arabische Lente. Hij heeft verschillende lezingen gehouden, met name in Tunesië. Veel van die lezingen zijn ook online toegankelijk. Hierin greep hij terug naar de tenietdoeners van de grondlegger van het salafisme, Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab. Deze tenietdoeners zijn tien gedragingen die een moslim buiten het geloof plaatsen, wat de moslim een ongelovige maakt (kafir). Ook als deze moslim zich wel houdt aan de vijf zuilen van de islam. Vooral de derde tenietdoener gebruikte al-Hazimi vaak in zijn lezingen. Hierin staat dat moslims die in zijn ogen (op basis van salafistische leerstellingen) anderen gelijkstellen aan Allah naast kafir ook mushrikeen (polytheïst) kunnen worden genoemd. Al-Hazimi rekt de categorie mushrikeen (of andere ongelovigen) in extreme mate op. Takfir uitspreken op die mushrikeen is volgens hem een individuele verplichting voor moslims en er bestaat geen enkele reden om hieraan niet te voldoen.

Takfir-ideologie van de Hazimi's

De twee concepten die centraal staan binnen deze strikte lijn zijn al-'udhr bi'l-jahl en ketting-takfir (takfir al-'adhir). Ketting-takfir verwijst naar een schakelredenering waarbij de mushrikeen (of andere ongelovigen) én de moslim die nalaat die ongelovigen te verketteren, moeten worden verketterd. Al-'udhr bi'l-jahl biedt een rechtvaardigingsgrond die moslims ontslaat van de plicht om takfir op de mushrikeen (of andere ongelovigen) uit te spreken. Een rechtvaardiging is bijvoorbeeld dat een moslim niet in direct contact staat met een religieus gezag en hierdoor niet op de hoogte is van bepaalde religieuze rechten en plichten. Hazimi's wijzen een dergelijk excuus compromisloos af en achten geen enkele rechtvaardigingsgrond geoorloofd. Volgens Hazimi's is het plegen van takfir op de mushrikeen (of andere ongelovigen) een fundament van het moslim zijn.

Politieke implicaties

De Hazimi-beweging is een op takfir gebaseerde ideologie en valt binnen het gewelddadig salafistische spectrum. Het heeft twee bijzondere kenmerken, aanvullingen op de bekende salafistische opvattingen:

1. Takfir als fundament van de islam (asl al-din)
2. Ketting-takfir (at-takfir bit-tasalsul en het verwerpen van al-'udhr bi'l-jahl)

Hazimi-opvattingen	Politieke implicaties
Takfir als fundament van de religie en een individuele plicht	Afstand van ongelovigen » haatzaaien en discriminatie » onverdraagzaamheid
Ketting-takfir	Versmalling 'eigen groep' » terugtrekken van het individu » isolationisme » versterkt vijandbeeld en vijanddenken

Inleiding

Deze rapportage biedt een beschrijving van het fenomeen Hazimiyyah (of de Hazimi-beweging), genoemd naar de naam van ideoloog Ahmad al-Hazimi. In dit rapport beschrijven we de Hazimi-beweging als specifieke hedendaagse variant van de ideologische diversiteit binnen het gewelddadig extremisme. We geven op deze manier inzichten in de ideologie van de Hazimi-beweging. Met deze inzichten kunnen we kenmerken van de ideologie identificeren en in de juiste context plaatsen.

Deze beschrijving van de Hazimi-beweging is een vervolg op een besloten publicatie die NTA in 2019 aan een selectief aantal professionals in de veiligheidsketen heeft geleverd. Binnen de overheid is er behoefte aan kennis van het gewelddadig extremisme en daarom was er vraag naar aan een breder toegankelijke versie van de eerdere publicatie.

Vanuit het gewelddadig salafisme^[1] hebben zich door de tijd verschillende substromingen gemanifesteerd rondom personen en groepen die het takfir-concept (een andere moslim tot ongelovige verklaren) anders toepassen. De Hazimi-beweging is hier een voorbeeld van. De zichtbare en prominente rol van deze beweging binnen ISIS maakt het relevant om deze beweging uit te lichten.

De Hazimi-beweging wordt door ISIS en in internationale literatuur gezien als de extremere factie van ISIS.^[2] ISIS zegt hierover in officiële communicatie dat de Hazimi's konden groeien onder de bescherming van de ISIS-organisatie, maar nu worden beschouwd als 'gif' en als 'ziekte'.^[3]

Omdat het door ISIS uitgeroepen kalifaat ten onder ging, krijgt Nederland ook te maken met deze Hazimi-beweging. Want gewelddadig salafisten keren uiteindelijk - doorgaans na een detentieperiode - uiteindelijk vaak terug in de Nederlandse samenleving. De terugkeer van deze groep maakt het belangrijk te onderzoeken in hoeverre specifieke ideologische discussies rondom ISIS relevant zijn voor de Nederlandse context.

Het aantal Nederlandse volgelingen van al-Hazimi is door de NCTV in 2017 op "enkele tientallen geschat".^[4] Ook schetst de NCTV in een recenter rapport dat "het extremisme van ISIS [hiermee] een nieuwe tegenkracht heeft gebaard, die op termijn het leiderschap van ISIS kan uitdagen, net als ISIS dat ooit deed met het leiderschap van Al-Qaida."^[5]

De verschillende ideologische belevingen van ISIS en de Hazimi's kunnen consequenties hebben voor de wijze waarop personen uit de Nederlandse jihadistische scene begrepen worden. De uitspraak 'ik neem afstand van ISIS' kan bijvoorbeeld een zeer extreme betekenis hebben, hoewel dit in eerste instantie goed nieuws lijkt. Om dergelijke uitspraken goed in de context te kunnen plaatsen, is begrip van de achtergrond van deze ideologische ontwikkelingen vereist. Is afstand nemen van ISIS per definitie een positieve ontwikkeling? In welke mate zijn Hazimi's 'extremer' dan ISIS en behelst dit automatisch ook een toename in geweldsdreiging? Deze en andere vragen staan centraal in dit rapport.

Het doel van deze rapportage is tweeledig. Enerzijds presenteren we aanvullende kennis over ideologische diversiteit binnen het gewelddadig salafisme. We starten vanuit de verzamelterm salafisme om vervolgens via gewelddadig salafisme toe te werken naar de specifieke afspitsing van de Hazimi-beweging. Anderzijds en voortkomend uit het voorgaande doel, kunnen professionals uit de veiligheidsketen met deze publicatie

[1] Het gewelddadig salafisme is het zogenaamde jihadistisch salafisme. De stroming binnen het salafisme die geweld legitimeert om de eigen ideologische en politieke doelen na te streven. In de hoofdstukken 1 en 2 wordt salafisme in het algemeen en gewelddadig salafisme meer specifiek toegelicht.

[2] Bunzel, C., "Ideological Infighting in the Islamic State," *Perspectives on Terrorism*, Vol 13, Nr.1, (2019): 17; Melamed, Avi, "Intelligence Bulletin: Al Hazimi Ideology: Radicalization of Extremism," Avi Melamed (23 juli 2017), geraadpleegd op 26 september 2019 via: www.avimelamed.com/wp-content/uploads/2017/07/IB-Al-Hazimiyou-23-2017-FINAL.pdf; Mironova, V. et al., "The Bloody Split Within ISIS: Inside the Group's Crackdown on Ultra-Extremists," *Foreign Affairs* (8 december 2017), geraadpleegd op 26 september 2019 via: www.foreignaffairs.com/articles/syria/2017-12-08/bloody-split-within-isis; Hassan, H., "The sectarianism of the Islamic State: Ideological Roots and Political Context," *Carnegie Endowment for International Peace* (13 juni 2016), geraadpleegd op 26 september 2019 via: www.carnegieendowment.org/2016/06/13/sectarianism-of-islamic-state-ideological-roots-and-political-context-pub-63746

[3] Islamitische Staat, The Delicately Committee of the Khalifa: Clarifying Matters of Methodology, (Ahlut-Tawhid Publications, 2017), 8, geraadpleegd op 1 oktober 2019 via: www.jihadica.com/wp-content/uploads/2018/09/Knowledge-Series.pdf.

[4] NCTV, *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 45*, (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, juni 2017), 3.

[5] NCTV, *Een Perspectief op de Transformatie van ISIS na de Val van het 'Kalifaat'*, (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, winter 2018), 52.

kennis opdoen van de centrale concepten van de Hazimi- beweging en de elementen waarin ze afwijken van ISIS.

Specifiek zoomen we in op de volgende aspecten van de Hazimi-beweging:

1. Hoe is de Hazimi-beweging ontstaan?
2. Wat is de (persoonlijke) achtergrond van Ahmad al-Hazimi?
3. Wat zijn de centrale elementen van de Hazimi-beweging?
4. Wat is de kern van het conflict tussen al-Hazimi en IS?
5. In welke mate is deze problematisch voor de Nederlandse context?

Leeswijzer

[Hoofdstuk 1](#) biedt een toelichting op het concept salafisme. Vervolgens gaan we in [hoofdstuk 2](#) in op een specifieke richting binnen het salafisme, namelijk het gewelddadig (jihadistisch) salafisme. In [hoofdstuk 3](#) staat de ontwikkeling van het concept takfir (verketteren) centraal. [Hoofdstuk 4](#) behandelt de ideoloog achter de Hazimi-beweging en de ontstaansgeschiedenis van de beweging. In [hoofdstuk 5](#) lichten we de centrale concepten van deze ideologie nader toe en beschrijven we hoe die ideologie afwijkt van een organisatie als ISIS. [Hoofdstuk 6](#) gaat over hoe de Hazimi's zich online manifesteren binnen de Nederlandse context. [Hoofdstuk 7](#) besteedt aandacht aan de politieke implicaties van de Hazimi-opvattingen. Hierna volgt een begrippenlijst waarin een aantal gebruikte Arabische termen (in de lopende tekst voorzien van een *) nader wordt uitgelegd. Hierop volgen de literatuurlijst en een bijlage met achtergrondinformatie over het salafisme.

1. Salafisme

Het salafisme is een verzamelterm voor een spectrum van fundamentalistische stromingen binnen de soennitische islam. Deze stromingen streven naar wat zij de 'zuivere islam' noemen. De stromingen beroepen zich op dezelfde methode en kennen duidelijke overeenkomsten op hoofdpunten van geloofsleer en praktiseren. Het salafisme is nog steeds de staatsdoctrine in Saoedi-Arabië.^[6] De Saoedische geestelijke Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab (1703-1792) wordt beschouwd als grondlegger van het salafisme.^[7] Het salafisme wordt daarom vaak gelijkgesteld aan de naar deze grondlegger vernoemde onderliggende stroming, het wahhabisme. Hoewel het salafisme inderdaad op deze stroming is gebaseerd, is het door de eeuwen heen aangevuld en breder te interpreteren dan de oorspronkelijke beginselen die Ibn 'Abd al-Wahab opstelde.^[8]

De term salafisme is afgeleid van 'al-salaf al-salih'. Dit betekent 'de vrome voorgangers'. De vrome voorgangers zijn de moslims uit de periode van de eerste drie generaties vanaf de komst van de profeet Mohammed. Salafisten vinden dat elke moslim zich dient te gedragen als deze vrome voorgangers. Salafisten geloven in slechts twee bronnen binnen de islam: de koran en de soenna.^[9] De koran wordt gezien als het directe woord van Allah. De soenna bevat de gedragingen van de profeet Mohammed en de uitspraken die hij heeft gedaan (ahadith).

Het interpreteren van koranteksten of de ahadith gebeurt binnen het normatief, orthodoxe kader van de soennitische islam doorgaans via één van de vier wetscholen (madhabs). Zo wordt naast de primaire bronnen ruimte gegeven aan de logica die door de eeuwen heen is ontstaan en vormgegeven in interpretaties van de primaire bronnen, door verschillende wetscholen.

In het algemeen verwerpen salafistische stromingen deze in vele eeuwen ontwikkelde tradities en wet- en geloofsleerscholen. Salafisten accepteren alleen de individuele interpretatie (ijtihad) van de koranteksten of de ahadith^[10] en verwerpen het in hun ogen 'blinde volgen van traditionele leerstellingen', en daarmee de islamitische orthodoxie. Het salafisme is dus niet hetzelfde als 'de orthodoxe islam'. Teruggrijpen op een geïdealiseerd islamitisch verleden op basis van een letterlijke lezing van de religieuze bronnen, maakt het salafisme tot een fundamentalistisch spectrum aan stromingen. Hierbinnen leggen de verschillende stromingen bovendien ieder voor zich een exclusieve claim op authenticiteit.

Authenticiteit en puurheid zijn waarden waar salafisten zich op richten.^[11] Salafisten zeggen de 'zuivere' of de 'ware' islam te vertegenwoordigen. De stromingen zijn gericht op morele 'heropvoeding' van moslims en maatschappij en op het 'zuiveren' van het geloof van gepercipieerde 'nieuwlichterij' en vijandige 'ketterij'. Dit streven kan leiden tot een levensstijl die van de buitenwereld is afgesloten, die aan de personen die zich daartoe aangetrokken voelen een duidelijke identiteit en groepsbinding biedt. Ook biedt dit streven de mogelijkheid om als individu een persoonlijke bijdrage te leveren aan een hoger doel.

Het salafisme wordt in drie richting verdeeld, dit is de meest gangbare indeling. Het onderscheid tussen deze drie is globaal terug te voeren op hoe deze stromingen zich verhouden tot de regimes in islamitische landen en de toepasbaarheid van legitiem geacht geweld. Het gaat om: staatsgezind salafisme, politiek salafisme en gewelddadig salafisme.^[12] De richtingen zijn gebaseerd op de leer van Ibn Taymiyyah en de Saoedische geestelijke Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab (zie [hoofdstuk 3](#)). Beiden

[6] Oxford Islamic Studies, "Muhammad Ibn Abd al-Wahhab," geraadpleegd op 18 juni 2019 via: www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e916

[7] Oxford Islamic Studies, "Muhammad Ibn Abd al-Wahhab," geraadpleegd op 18 juni 2019 via: www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e916

[8] NCTV, *Ideologie en Strategie van het Jihadisme* (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2009), 35.

[9] Boeken waarin de overleveringen over het doen en laten en de uitspraken van Mohammed staan vermeld.

[10] Meijer, *Global Salafism*, 5.

[11] Meijer, Roel, *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*, (Oxford: Oxford University Press, 2014), 5.

[12] Er zijn overlappenden mogelijk tussen de drie verschillende richtingen.

pleiten voor een terugkeer naar wat zij de zuivere islam noemen, zoals deze door de eerste drie generaties moslims werd beleden. Deze leer is gebaseerd op een aantal zeer conservatieve, samenhangende theologische en dogmatische uitgangspunten over de relatie tussen geloof, islamitisch recht en organisatie van de macht.

[13] NTA, *Methodiek Duiding*.

[14] NTA, *Methodiek Duiding*.

[15] NTA, *Methodiek Duiding*.

Het staatsgezind salafisme is over het algemeen loyaal aan het Saoedische koningshuis en mengt religieuze zaken niet met politiek. Aanhangers hiervan tonen loyaliteit aan gevestigde regimes in moslimlanden en onthouden zich van duidelijke politieke standpunten ten aanzien van westerse landen.[13] De religieuze beleving is voor staatsgezinde salafisten een individuele beleving. Gewelddadige strijd mag alleen gevoerd worden door legitieme gezagsdragers en onder bijzondere omstandigheden.

Het politiek salafisme is doorgaans een stroming die zich kritisch verhoudt ten opzichte van het Saoedisch etablissement en gevestigde regimes in moslimlanden.[14] Binnen deze stroming wordt religie wel gebruikt als belangrijke onderlegger in politieke en maatschappelijke discussies. De geweldslegitimatie is bij deze variant ambivalent: de aanhangers roepen hiertoe niet op, maar nemen er ook geen afstand van.[15]

Bij het gewelddadig salafisme wordt de legitimatie om geweld te gebruiken voor ideologische doelen sterk opgerekt. Deze stroming bespreken we uitgebreid in het volgende hoofdstuk. De Hazimi-beweging bevindt zich in het gewelddadig salafistisch spectrum.

2. Het gewelddadig salafisme

Het gewelddadig salafisme predikt de gewapende strijd om een islamitische staat op te richten. Het gewelddadig salafisme gaat er in de regel van uit dat het Westen aan de basis ligt van alle onderdrukking en wandaden op islamitisch grondgebied. Zij zien het globale systeem van internationale wet- en regelgeving, banken, ontwikkelingshulp en de Verenigde Naties als onderdeel van modern kolonialisme van het Westen tegen de moslims.[16] Regimes van bepaalde islamitische landen worden door diverse gewelddadig salafisten gezien als afvallig en daarmee als vijand beschouwd. Hetzelfde geldt voor westerse landen, met name de VS en hun bondgenoten, het Westen in het algemeen (vaak aangeduid als de Joden en de kruisvaarders) en het democratisch systeem. De gewelddadig salafisten geloven dat het Westen erop gericht is om de moslimwereld te onderwerpen.

Het gewelddadig salafisme is echter allesbehalve een coherente ideologie waarin iedereen het met elkaar eens is. Ook het vijandbeeld kan onderling verschillen, dit gaat niet exclusief om het Westen. Als we inzoomen op specifieke ideologische concepten van groeperingen als ISIS en Al Qaida, zijn duidelijke verschillen waarneembaar die leiden tot onderlinge conflicten[17]. Zo heeft ISIS zowel op de Taliban als op Jabhat al-Nusra takfir gepleegd. Hiermee geeft ISIS aan dat beide groepen 'ongelovige groeperingen' zijn.[18]

Extremistische, gewelddadig salafistische organisaties hanteren het concept takfir om hiermee een puriteins ideologische samenleving te creëren, waarin ze legitiem geweld mogen gebruiken en andersgelovigen mogen doden.[19] De verschillende opvattingen van het concept takfir en de interpretatie hiervan door de Hazimi-beweging, worden in de volgende hoofdstukken toegelicht.

[16] Maher, Shiraz, *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*, (Londen: Hurst & Company, 2016), 43.

[17] Sharif, Saad Al, "أتجب هل التكفير سلالات.. تتناسل الوهابية" السُّلُورُ وحشهُ «داعش»

[18] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 13.; Hassan, H., "The sectarianism of the Islamic State."

[19] Badar, M., "The Radical Application," 1.

3. Ontwikkeling van een takfir-ideologie

Takfir uitroepen over een andere moslim betekent dat diegene de ander buiten het islamitische geloof plaatst en hiermee tot ongelovige verklaart. Over de voorwaarden om tot takfir over te gaan en de gevolgen hiervan, bestaan grote verschillen van inzicht binnen het jihadistisch-salafisme. Er bestaan uitvoerige discussies hierover, die al eeuwen worden gevoerd.^[20] Deze kunnen gaan over het regime van een islamitisch land, zoals in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw in Egypte geïnitieerd door de Moslimbroederschap. Of over individuele plichten ten aanzien van godsdienstbeleving. De Hazimi-beweging onderscheidt zich van ISIS en andere actoren op basis van hun ideeën over takfir.

In dit hoofdstuk staat de ontwikkeling van een op takfir gebaseerde ideologie centraal. Dit legt de basis voor [hoofdstuk 4](#), waarin we ingaan op de opvattingen over takfir binnen de Hazimi-beweging en op de manier waarop deze zich verhoudt tot de takfir-ideeën van ISIS.

Takfir is een omstreden concept in de islam. Het betekent: een gelovige of een groep gelovigen tot kafir (ongelovige(n)) verklaren. In de islamitische traditie staat dit gelijk aan excommunicatie, iemand in de ban doen of verketteren. Het wordt in het islamitische rechtssysteem alleen uitgesproken door rechters, na een onafhankelijk rechtsproces. Dit gebeurde vaak in tijden van oorlog wanneer een onderdaan zelf verklaarde geen moslim meer te zijn, overliep naar de vijand en de samenleving van binnenuit schade wilde berokkenen. Dit concept is vergelijkbaar met 'misdrijven tegen de veiligheid van de staat'^[21] binnen het Nederlandse rechtssysteem.

Takfir speelt echter een bijzondere rol binnen het salafisme in het algemeen en binnen het gewelddadig salafisme in het bijzonder. Binnen de gewelddadig salafistische stromingen wordt het uitvoeren van takfir als individueel recht en bij sommigen ook als verplichting beschouwd. Daarnaast wordt takfir gezien als legitimering van geweld tegen de persoon die als afvallige is verklaard. De geweldsbereidheid van de Hofstadgroep was bijvoorbeeld voor een groot deel gebaseerd op een ver opgerekte interpretatie van takfir.^[22] De leden van de Hofstadgroep namen nadrukkelijk afstand van argumenten die andere moslims aanvoerden om niet in te stemmen met een gewapende jihad.^[23] Ongelovigen en andersdenkenden moesten in hun optiek worden gedood, waarbij iedereen als ongelovig werd beschouwd behalve de moslims die zélf aan takfir deden.^[24]

De oorsprong van het concept ligt in de 7e eeuw, toen een afgescheiden groepering takfir voor het eerst heeft geïntroduceerd. Dit is daarna ook gebruikt door onder andere Ibn Taymiyyah en vervolgens verder uitgewerkt door Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab.^[25]

De Khawarij (7e eeuw)

Een eerste onderscheid tussen gelovigen en afvalligen is ontstaan na het overlijden van de profeet Mohammed. In de periode die hierop volgde vonden verschillende conflicten plaats. Volgens de overleveringen^[26] is het moslims verboden om andere moslims te doden. Om in een conflict toch tot geweld over te kunnen gaan, heeft een groepering die later omschreven is als de Khawarij* het uitspreken van takfir geïntroduceerd.^[27] Khawarij betekent letterlijk: zij die zich afzonderen, weggaan. Deze groep scheidde zich in 656 (na Chr.) af van de meerderheid van de umma* en staat bekend om gewelddadigheden.^[28]

[20] Wagemakers, J., "An Inquiry into Ignorance," 301-302.

[21] Wetboek van Strafrecht, tweede boek, titel I, art. 92-107.

[22] Wessels, M., *De radicaal-islamitische ideologie van de Hofstadgroep: de inhoud en de bronnen*, (Den Haag: Teldersstichting, 2006), 38.

[23] Ibid. 47.

[24] Ibid. 39.

[25] Dahman, Mohammed Basim, *Muralatatu as-salafiyah*, (2015), 202.

[26] Wat is opgeschreven over het leven van de profeet, met in het bijzonder de standpunten van de profeet over hoe het leven van een moslim geleid moet worden.

[27] Badar, M., Nagat, M. en Teuni, T., "The Radical Application of the Islamist Concept of Takfir," *Arab Law Quarterly* 31 (2017): 6; en Roex, I., *Leven als de Profeet in Nederland: over de salafi-beweging en democratie*, (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2013), 86.

[28] Roex, I., *Leven als de Profeet*, 179.

Deze gelovigen introduceerden takfir omdat ze het niet eens waren met een 'herenbesluit' tussen toenmalig kalief Ali en de gouverneur van Syrië: de moordenaars van de voormalige kalief Uthman niet vervolgen. De Khawarij waren van mening dat een dergelijk conflict niet volgens contextuele en arbitraire elementen kon worden opgelost en dat daarom context en interpretatie niet relevant zijn. Maar dat hiervoor teruggerepen moet worden op bepaalde teksten in de koran. De dood van Uthman moest volgens hen worden bestraft door wraak.[29] Ze introduceerden daarom de takfir. Dit plaatst medemoslims uit het geloof, waardoor geweld gericht tegen hen gerechtvaardigd is. Ook als deze tegenstanders aanvankelijk tot dezelfde religie behoorden.[30]

Ibn Taymiyyah (13e en 14e eeuw)

Het concept takfir is verder uitgewerkt in de tijd van de geestelijke Ibn Taymiyyah (1263-1328). Hij verketterde grote groepen moslims en niet-moslims, waaronder sjiïeten en grote groepen soefi's.[31] Deze geestelijke wordt binnen de orthodoxe* islam beschouwd als de meest controversiële islamitische geestelijke van zijn tijd, die de deur van verketteren en moord opende na de Khawarij.[32] Dit stempel kreeg hij omdat hij tientallen[33] fatwa's (een juridisch religieus decreet) heeft uitgevaardigd over het verketteren en vermoorden van andersdenkenden.

Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab (18e eeuw)

Vervolgens is het concept nog verder uitgediept en breder toegepast door de 18e-eeuwse geestelijke Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab, de eerdere genoemde grondlegger van het salafisme.[34] Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab benadrukte, net als zijn voorganger Ibn Taymiyyah, dat je jezelf niet automatisch als moslim mag beschouwen als je je houdt aan de zuilen van de islam.

Volgens de overlevering heeft de islam vijf zuilen: de geloofsbelijdenis uitspreken, vijfmaal per dag bidden en periodiek vasten, deelnemen aan de bedevaart naar Mekka (hadj) en een aalmoes betalen voor mensen die financieel behoeftig zijn. Volgens Ibn 'Abd al-Wahhab, de Saoedische geestelijk geleerde uit de 18e eeuw die als grondlegger van het hedendaagse salafisme wordt beschouwd, bestaan er tien handelingen die iemand buiten het geloof plaatsen, ook als diegene zich houdt aan deze vijf genoemde zuilen. Dit noemt hij in zijn verhandeling de tien tenietdoeners van de islam (Nawaqid ul islam, zie bijlage voor meer achtergrond).[35] Anderen mogen een persoon verketteren als hij in een tenietdoener van de islam vervalt. Deze verhandeling vormt samen met de negen leerstellingen van het salafisme de basis van de hedendaagse op verkettering, takfir, gebaseerde ideologieën.[36]

Ibn 'Abd al-Wahhab is de eerste die deze specifieke categorisatie gebruikte. De term Nawaqid ul islam werd vóór zijn tijd niet gebruikt binnen de islamitische wereld. Dit geldt ook voor de opsomming en de categorisatie in tien tenietdoeners. Binnen de orthodoxie worden deze tenietdoeners in termen van ordening en definitie beschreven als een innovatie (bid'ah) in religie.[37] Volgens de schriftgeleerden binnen de orthodoxie zijn er geen wettige aanwijzingen voorhanden in de koran of soenna over de tenietdoeners van Ibn 'Abd al-Wahhab. Ook is er volgens hen geen melding van gemaakt door een van de metgezellen van de profeet.[38]

[29] Badar, M., "The Radical Application," 6. Wagemakers, J., "An Inquiry into Ignorance: A Jihadi-Salafi Debate on *Jahl* as an Obstacle to *Takfir*," 302, in Motzki, Harald, *The transmission and Dynamics of the Textual Sources of Islam*. (Leiden: Brill, 2011).

[30] Badar, M. et al., "The Radical Application," 2.

[31] Macha'bi, Abdelmajid al-, *Manhaj Ibn Taymiyyah fi mas'alah at-Takfir*, (Saudi Arabië: Maktabat Adwa' as-Salaf, eerste druk, 1997), 349-465.

[32] Maghreboices, "باب فتح من أول كاد هل.. تيمية ابن", "القتل؟ وفناوى التكفير", (9 mei 2018), geraadpleegd op 18 juni 2019 via: www.maghreboices.com/a/435669.html

[33] Zainoun, Abdelali, "قتل وإلا يستتاب" مفتي.. تيمية ابن", Irfaa Sawtak (7 mei 2018), geraadpleegd op 18 juni 2019 via: www.irfaasawtak.com/a/435364.html

[34] Oxford Islamic Studies, "Muhammad Ibn Abd al-Wahhab," geraadpleegd op 18 juni 2019 via: www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e916

[35] Wahhab, Mohammed Abd al-, "متن نواقض الاسلام", 2, geraadpleegd op 26 september 2019 via: https://d1.islamhouse.com/data/ar/ih_books/single8/ar_nawaqid_al_islam.pdf

[36] NTA, *Methodiek Duiding*.

[37] Amin, Mohammed, "الميزان في حقيقة نواقض الإيمان", Syrian Scholars Association (26 oktober 2017), geraadpleegd op 26 september 2019 via: www.islamsyria.com/site/show_library/1031

[38] Amin, Mohammed, "الميزان في حقيقة نواقض الإيمان",

4. De Hazimi-beweging

In het vorige hoofdstuk stonden we stil bij het ontstaan van de takfir-ideologie. Er zijn sinds het ontstaan van deze ideologie vele groeperingen of bewegingen geweest die takfir een prominente rol hebben gegeven binnen de eigen ideologie, zoals ISIS en Jabhat al-Nusra (Al Qaida). In de komende paragrafen gaan we in op één van de meest recente bewegingen die een op takfir gebaseerde ideologie uitdraagt, vernoemd naar de ideoloog van deze beweging: Ahmad Ibn 'Umar al-Hazimi.

4.1. Ideoloog

Ahmad Ibn 'Umar al-Hazimi (ongeveer 50 jaar oud) is een salafistische geleerde die is geboren in Mekka, Saoedi-Arabië en sinds 30 april 2015 gedetineerd is in Saoedi-Arabië.^[39] De achtergrond van zijn arrestatie is niet bekend.^[40] Hij voltooide een bachelorstudie aan de Umm Al-Qura University in Mekka, met als specialisatie de koran en soenna. Hij studeerde vervolgens twintig jaar lang bij Mohammed Ali Adam (een geleerde uit Ethiopië) aan Dar al-Hadith in Mekka.^[41] Al-Hazimi heeft wereldwijd volgelingen en is vooral bekend geworden vanwege zijn lessen, waarvan de opnames online beluisterd kunnen worden. Tijdens zijn lessen behandelt hij uiteenlopende onderwerpen zoals de Arabische taal, jurisprudentie en geloofsleer. Vooral over het laatste onderwerp zijn er talloze opnames online te vinden. Hierin behandelt hij actuele onderwerpen die voornamelijk in jihadistische kringen een grote rol spelen.^[42]

Rond 2011 kreeg al-Hazimi een reputatie in gewelddadige salafistische kringen toen hij tijdens de Arabische Lente op rondreis was in Tunesië en hier lezingen hield (waarvan er veel online toegankelijk zijn^[43]). Deze lezingen werden gepromoot door de terroristische groepering Ansar al-Sharia Tunesia (AST).^[44] Dit is een groepering die banden heeft met Al Qaida en een afdeling heeft die actief is in Libië.^[45] In deze lezingen greep Hazimi terug op de tenietdoeners van Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab. Deze tenietdoeners omvatten zoals eerder aangegeven tien gedragingen die een moslim buiten het geloof plaatsen, óók wanneer een moslim zich houdt aan de vijf zuilen van de islam. Dit gebeurt door takfir over deze moslim uit te roepen. Al-Hazimi richt zich bij zijn lezingen in het bijzonder op de relatie tussen takfir en de derde tenietdoener.^[46]

Hoewel al-Hazimi voor zover bekend nooit is aangesloten bij ISIS, drongen zijn ideeën toch door tot verschillende lagen van deze terroristische groepering, door het uitreizen van vele Tunesiërs naar het kalifaat van ISIS.^[47] Dit leidde er ook toe dat zijn standpunten werden overgenomen door strijders uit vele landen die zich hadden aangesloten bij ISIS. Binnen ISIS ontstonden hierdoor rond 2015 ideologische discussies. Ook hooggeplaatste personen binnen ISIS namen het standpunt van al-Hazimi in. De personen die de interpretatie van Ahmad al-Hazimi volgen, worden door mensen van buiten de groep Hazimiyah of Hazimi's genoemd. Een aantal van deze Hazimi's is door ISIS geëxecuteerd.^[48] Dit heeft echter allerminst geleid tot een afname van het ideologische conflict.^[49]

4.2. Ontstaan uit een conflict

Sinds 2015 wordt ISIS geconfronteerd met onvrede en discussies onder (ex-)leden, over de ideologische koers. Meer specifiek: (interne) verwijten over de naleving van de voorwaarden en plichten omtrent takfir, die zou onvoldoende zijn. De discussie wordt gevoerd door het bestuurlijk kader van ISIS (aanhangers van Turki al-Bin'ali^[50]) en aanhangers die de lijn volgen van Ahmad al-Hazimi.^[51]

De principes takfir al-'adhir* en al-'udhr bi'l-jahl* (zie hoofdstuk 5) vormen de kern van de onenigheid en de botsing tussen de aanhangers van Al-Bin'ali en al-Hazimi. Beide

- [39] Bunzel, C., "Caliphate in Dissarray"; Hamming, T., "The Extremist Wing of the Islamic State."
- [40] Melamed, Avi, "Intelligence Bulletin: Al Hazimi Ideology," 1.
- [41] Organisatie 'Namen van mijn land', "بن عمر الحازمي، الشيخ أحمد", geraadpleegd op 2 december 2019 via: www.a3lamksa.com/?page_id=27259
- [42] Shamela, "أحمد بن عمر الحازمي", geraadpleegd op 2 december 2019 via: www.shamela.ws/index.php/author/2358
- [43] Veel lezingen van Ahmad al-Hazimi zijn op YouTube te vinden, bijvoorbeeld: www.youtube.com/watch?v=tJkaCa2e4gY, geraadpleegd op 14 juli 2019.
- [44] Zelin, A., "Ultra Extremism Among unisian Jihadis Within The Islamic State." *Jihadica* (2020), geraadpleegd op 12 maart 2020 via: <http://www.jihadica.com/ultra-extremism-among-tunisian-jihadis-within-the-islamic-state/>, 3.
- [45] Zelin, A., "Ultra Extremism Among Tunisian Jihadis Within The Islamic State," 1; Trouw, "Libische extremistische groep Ansar al-Sharia stopt ermee," (28 mei 2017), geraadpleegd op 26 maart 2020 via: <https://www.trouw.nl/nieuws/libische-extremistische-groep-ansar-al-sharia-stopt-ermee-b3053f91/>
- [46] Bunzel, C., "Ideological Infighting in the Islamic State," 14.
- [47] Zelin, A., "Ultra Extremism Among Tunisian Jihadis Within The Islamic State," 1.
- [48] Sharif, Saad Al, "انتخب هل التكفير سلالات.. تتنازل الوهابية", "الخطور وحشه داعشي" Al Hejaz, geraadpleegd op 14 juli 2019 via: www.alhejaz.org/seyasah/0118212.htm
- [49] Bunzel, C., "A House Divided: Origins and Persistence of the Islamic State's Ideological Divide," *Jihadica* (2018), geraadpleegd op 14 juni 2019 via: www.jihadica.com/a-house-divided; Melamed, Avi, "Intelligence Bulletin: Al Hazimi Ideology."
- [50] Turki Mubarak Abdullah Ahmad al-Binali is een

kampen vinden dat wie bewust een tenietdoener begaat, tot ongelovige verklaard moet worden. De aanhangers van Turki al-Bin'ali zijn hierbij van mening dat wanneer iemand uit onwetendheid een tenietdoener begaat, hij niet per definitie ongelovig is. Hazimi's verwerpen echter elk beroep op onwetendheid. De aanhangers van ISIS beschuldigen de volgers van al-Hazimi ervan dat ze het concept takfir buitensporig toepassen en dat Hazimi's hierdoor de ideologie van de Khawarij aanhangen.[52]

Binnen ISIS leefde steeds meer de overtuiging dat militaire verliezen alleen te verklaren waren door een gebrek aan striktheid en duidelijkheid. In de literatuur staat dat "duizenden leden van ISIS zich dan ook hebben gekeerd tegen hun sterkste wapen, de ideologie." [53] Parallel aan militaire verliezen heeft dit conflict geleid tot ideologische versplintering binnen de organisatie. [54] Desondanks blijft het de vraag of de Hazimi's krachtig en georganiseerd genoeg zijn (geweest) om daadwerkelijk het ISIS-leiderschap als zodanig te vervangen. [55]

Bahreïnse islamitische geleerde en een senior lid van ISIS. Hij is op 3 september 1984 geboren en overleden op 31 mei 2017. Hij was hoofd van het comité voor Onderzoek en Studies binnen ISIS, dat zich bezighoudt met het onderzoeken van religieuze kwesties en het uitvaardigen van fatwa's. Hij had aanzienlijke religieuze invloed binnen ISIS en wordt gezien als een vooraanstaand ISIS-ideoloog.

[51] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 15; Hamming, T., "The Extremist Wing of the Islamic State," *Jihadica* (9 juni 2016), geraadpleegd op 26 juni 2019 via: www.jihadica.com/the-extremist-wing-of-the-islamic-state/; Magribby, A.A. Al-, "Het Beknopte Traktaat: ter Verduidelijking van het Ongeloof van De Islamitische Staat," *Onze Religie Publicaties* (27 juni 2017), 2. Dit document is echter niet meer online beschikbaar

[52] Hamming, T., "The Extremist Wing."

[53] Mironova, V. et al., "The Bloody Split Within ISIS." Als voorbeeld van een socialmedia-account van een voormalig supporter van IS: [www.twitter.com/ToreRHamming/status/1007576562684788736](https://twitter.com/ToreRHamming/status/1007576562684788736)

[54] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 13; Tamini, A.J. Al-, "An Internal Report on Extremism in the Islamic State." (1 november 2018), geraadpleegd op 23 april 2019 via: www.aymennajwad.org/21757/an-internal-report-on-extremism-in-the-islamic; Bunzel, C., "Caliphate in Disarray: Theological Turmoil in the Islamic State," *Jihadica* (3 oktober 2017), geraadpleegd op 23 april 2019 via: www.jihadica.com/caliphate-in-disarray; Melamed, Avi, "Intelligence Bulletin: Al Hazimi Ideology," Associated Press, "Was the Brutal ISIS Massacre in Egypt Its Way of Warning Other Extremist Groups?," *Haaretz* (2 december 2017), geraadpleegd op 23 april 2019 via: www.haaretz.com/middle-east-news/egypt/was-the-brutal-isis-massacre-in-egypt-a-warning-1.5627497; Hamming, T., "The Extremist Wing."

[55] Bunzel, C., "The Islamic State's Mufti on Trial: The Saga of the 'Silsila 'Ilmiyya,'" *Combating Terrorism Center* Vol 11, Nr. 9 (oktober 2018): 7.

5. De (takfir-)ideologie van de Hazimi's

In de vorige hoofdstukken beschreven we de ontwikkeling van ideologieën gebaseerd op takfir, waarna we ingingen op het ontstaan van de Hazimi-beweging. In het komende hoofdstuk staan de opvattingen van de Hazimi's over het concept takfir centraal.

Zoals in hoofdstuk 4 staat beschreven, baseren de Hazimi's zich op de derde tenietdoener van Mohammed Ibn 'Abd al-Wahhab om iemand tot ongelovige te verklaren. Volgens al-Hazimi dienen moslims een persoon ongelovig te verklaren op het moment dat die persoon zich schuldig maakt aan de gedragingen die omschreven staan in de derde tenietdoener:

Degene die tussenpersonen tussen hem en Allah plaatst, of hen aanroept, op hen vertrouwt en hen vraagt om te bemiddelen voor hem om een voordeel te verkrijgen, dient tot ongelovige te worden verklaard.[56]

De Hazimi's hanteren hierin de meest verregaande en exclusieve uitgangspunten. Iedereen die shirk* (afgoderij) pleegt is ongelovig. Dat geldt ook voor diegenen die de mushrikeen* (polytheïsten) of andere ongelovigen niet verketteren. Op hen dient eveneens takfir te worden gepleegd. Zodoende kan er een keten van verkettering plaatsvinden. Dit is het onderscheidende ideologische kenmerk van de Hazimi-beweging (takfir al-'adhir). Wat de Hazimi's betreft moet iedere moslim hiervan op de hoogte zijn en kan een moslim zich niet verschuilen achter onwetendheid (al-'udhr bi'l-jahl). Hoewel beide concepten sterk met elkaar zijn verweven, worden ze hieronder afzonderlijk van elkaar beschreven. Zo ontstaat de juiste basiskennis van beide termen.

5.1. Takfir al-'adhir (kettering-takfir)

Takfir al-'adhir of kettering-takfir gaat een stap verder dan één mushrik (of andere ongelovige) ongelovig verklaren. Met kettering-takfir wordt de legitimiteit van het verketteren uitgebreid vanuit een schakelredenatie: iedereen die de mushrik (of een andere ongelovige) niet verkettert, moet zelf verketterd worden.[57] Dit proces kan leiden tot een oneindige reeks van verkettering (at-takfir bit-tasalsul*)[58] en daardoor tot het verketteren van groepen mensen op basis van het gepercipieerd ongeloof van één individu. In de ogen van de Hazimi's zijn de zuivere moslims slechts van ongelovigen te onderscheiden als ze kettering-takfir toepassen.

Het concept kettering-takfir wordt onderbouwd met twee beginselen: tawhid* en al-kufr bit-tägüt*. Tawhid is de eerste van de salafistische leerstellingen, het geloof in de enigheid van Allah.[59] Tägüt (of taghout) verwijst naar mensen die goddelijke eigenschappen toekennen aan anderen naast Allah en mensen die andere zaken dan Allah aanbidden.[60] Volgens het beginsel al-kufr bit-tägüt moet tägüt verworpen worden. Bijvoorbeeld het erkennen van een democratisch stelsel: mensen gaan hierbij op de stoel van de schepper zitten en functioneren zelf als wetgever. Die rol is volgens het (gewelddadig) salafisme voorbehouden aan Allah, niet zonder reden (onder andere) aangeduid als 'de Wetgever'.[61]

Ahmad al-Hazimi heeft vele lezingen geplaatst over het concept tägüt, onder andere op YouTube[62], waarin hij doceert:

the excuser who excuses the mushrik in his shirk, and does not judge him upon kufr also has not fulfilled al-kufr bit-Tägüt.[63]

In een andere video, net als de vorige gedeeld op Nederlandse socialmedia-accounts,

[56] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 14; NTA, *Methodiek Duiding*; Tamini, "An Internal Report."

[57] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 14.

[58] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 15; Bunzel, C., "The Islamic State's Mufti on Trial," 15; Bunzel, C., "Caliphate in Disarray."

[59] NTA, *Methodiek Duiding*.

[60] Tägüt betekent in principe het aanbidden van andere zaken dan Allah en het toekennen van goddelijke eigenschappen aan derden. Tägüt wordt daarom ook gezien als afgoderij. Binnen het (gewelddadig) salafisme betekent Tägüt ook: je wenden tot een overheid of een systeem, vertrouwen op de regels en wetten die niet afkomstig zijn van Allah. Aanhangers van deze stroming kunnen vanwege hun ideologie de (afgeleide) wetten van een staat niet erkennen. Ze accepteren enkel de wetten van Allah, de schepper. NTA, *Methodiek Duiding*, (12 juni 2019).

[61] NTA, *Methodiek Duiding*, (12 juni 2019), 27.

[62] Hazimi, Ahmad Al-, "Takfir of the Mushrikeen and its Role in Kufr bit-Taghut," *Creed of Tawheed* YouTube kanaal (21 mei 2018), geraadpleegd op 2 april 2019 via: www.youtube.com/watch?v=gPw3hT_v8oA

[63] Ibid.

gaat al-Hazimi in op de discussie of het verketteren van anderen slechts is voorbehouden aan geleerden. Al-Hazimi spreekt zich hier duidelijk over uit en zegt dat het:

de plicht van iedere moslim is om takfir te plegen op diegene die afgoden aanbidden én op diegenen die dit van anderen weten maar desondanks niet overgaan tot het verketteren van die personen.[64]

Al-Hazimi verwijst hierbij met name naar de derde tenietdoener. En roept op om andere moslims te excommuniceren en dus als ongelovige te bestempelen, als zij een excuus accepteren van anderen die shirk verrichten:

anyone who regards ignorance as an excuse for the heretic's unbelief is also to be declared an unbeliever. Hence the idea of 'the excommunication of the excuser'.[65]

Het gaat hierbij dus niet over de legitimiteit voor het toepassen van takfir. En ook niet over de vraag of dit een verplichting is. Want alle op takfir gebaseerde ideologieën gaan ervan uit dat de zuivere moslims slechts van ongelovigen te onderscheiden zijn als ze takfir toepassen. De discussie gaat over of degene die een excuus zoals onwetendheid aanvaardt van een moslim die een tenietdoener heeft begaan (the excuser), ook verketterd moet worden. Op dit punt verschilt de Hazimi-beweging van mening met anderen over de toepassing van takfir. Andere op takfir gebaseerde ideologische groepen zoals ISIS bekritisieren deze opvatting. Want volgens hen leidt deze toepassing tot een oneindige keten van takfir.

Er zijn wel nuances in het concept ketting-takfir. In algemene zin kunnen we zeggen dat mensen in de minst zware variant verketterd worden op basis van waargenomen individueel gedrag. En dat aan de meest compromisloze kant men de gehele samenleving als ongelovig beschouwt, tenzij anders bewezen.[66] Deze laatste houding zorgt ervoor dat de kring van 'eigen groep' steeds kleiner wordt. Dat kan in eerste instantie leiden tot terugtrekking uit de samenleving en een sterke mate van isolationisme. Het zorgt in tweede instantie voor een versterkt vijandbeeld en vijanddenken.

5.2. Al-'udhr bi'l-jahl

De discussie binnen gewelddadig salafistische groeperingen spitst zich dus toe op de randvoorwaarden om tot takfir over te gaan. Sommige gewelddadig salafisten accepteren het als er een beroep wordt gedaan op onwetendheid (jahl*), als rechtvaardig excuus ('udhr*) om iemand niet direct tot ongelovige te verklaren.[67] Van onwetendheid is bijvoorbeeld sprake wanneer er geen goed functionerend (religieus) gezag aanwezig is dat kan aantonen hoe men zich dient te gedragen. Het accepteren van een dergelijk excuus voor shirk (of ongeloof) staat bekend als al-'udhr bi'l-jahl*.[68]

Al-Hazimi neemt ook hierin echter een compromisloze positie in. Wat hem betreft is onwetendheid bij overtreding van ernstige geloofsregels (zoals shirk) geen excuus om iemand niet tot ongelovige te bestempelen. Volgens al-Hazimi is het zelfs een individuele plicht voor elke moslim om een excuus waarbij afgoderij wordt gerechtvaardigd te verwerpen. Het verwerpen van al-'udhr bi'l-jahl is volgens hem dus niet voorbehouden aan geleerden.[69]

In een video, ook gedeeld op een Nederlandse Facebookpagina, bevestigt al-Hazimi zijn compromisloze positie. Hij sluit elke mogelijke discussie op dit vlak uit:

[64] Hazimi, Ahmad Al-, "Response to the Statements of Sulaiman Al-Ulwan," *Creed of Tawheed* YouTube kanaal (21 mei 2018), geraadpleegd op 2 april 2019 via: www.youtube.com/watch?v=qCNTnl5ETUo&feature=youtu.be&fbclid=IwARo-t5KjFT9y2NuVRzLG-m75m-VkH75cSd8ZOymuP6xZW5siTgOLF-BESY5lk

[65] Hazimi, Ahmad Al-, "Rules of Takfir," *The True Tawheed Media* YouTube kanaal (23 januari 2018), geraadpleegd op 2 april 2019 via: www.youtube.com/watch?v=tJkaCa2e4qY; Bunzel, C., "Caliphate in Disarray"; Hamming, T., "The Extremist Wing."

[66] NTA, *Methodiek Duiding*.

[67] NCTV, "Een Perspectief op de Transformatie van ISIS na de Val van het 'Kalifaat,'" (Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2018), 52; Wagemakers, J., "An Inquiry into Ignorance," 302.

[66] Wagemakers, J., "An Inquiry into Ignorance," 302.

[69] Hazimi, "Response to the Statements of Sulaiman Al-Ulwan."; Magribby, "Het Beknopte Traktaat."

Al-'udhr bi'l-jahl is alles behalve een controversieel issue, het is simpelweg géén reden voor het toestaan van het aanbidden van afgoden (shirk).[70]

Al-Hazimi baseert zich op het standpunt dat het vereren van uitsluitend Allah een fundament (asl al-din*)^[71] is van de islamitische religie. Dat fundament komt voort uit de getuigenis van de islam: *lā ilāha illa l-Lāh**: er is geen God dan Allah en niets en niemand heeft het recht om aanbeden te worden, behalve Allah.^[72] Hazimi's claimen op basis hiervan dat onwetendheid voor moslims niet van toepassing kán zijn, omdat het als fundament van het geloof ten grondslag ligt aan moslim-zijn. En daarvoor is geen specifieke kennis nodig.

5.3. Ideologische verschillen: aanhangers van Turki al-Bin'ali (ISIS) en Hazimi's

In de optiek van Hazimi's pleeg je takfir op de mushrikeen (of andere ongelovigen) omdat je moslim bent. Een (contextuele) tussenweg of ontsnappingsroute om niet tot takfir over te gaan, bestaat volgens Hazimi's niet. Hazimi's nemen hiermee een compromisloos standpunt in over de reikwijdte van shirk, ongelof en de voorwaarden van verketteren. Hazimi's nemen sneller dan bijvoorbeeld ISIS afstand van de 'ander' en dit versterkt het loyaliteit-en-afkeerbeginsel van de salafistische leerstellingen. Ze zien haatzaaien en onverdraagzaamheid verspreiden als verplichting.

De aanhangers van al-Bin'ali (ISIS) zien het verketteren van anderen niet als fundament van de religie, maar als gewenst islamitisch gedrag.^[73] In de loop der jaren heeft ISIS verscheidene malen gecommuniceerd over dit ideologische conflict. Het standpunt van het bestuurlijk kader van ISIS is dat er in specifieke situaties enige ruimte moet zijn om mensen te ontslaan van het label 'ongelovige'.^[74] ISIS heeft de standpunten over dit ideologische conflict door de tijd heen aangepast, onder druk van de eigen achterban. Maar het is nooit even verstrekkend geworden als de lijn van al-Hazimi.^[75] ISIS heeft het zelfs over 'het gif van de Hazimi's'.^[76] In een theologische uiteenzetting geeft ISIS aan dat er bewijs nodig is voordat je iemand kunt straffen:

As for the kufr of ignorance without the establishment of the huj'ah [bewijs] and without the ability to gain knowledge, then this is that which Allah has negated punishment in relation to it until the huj'ah [bewijs] of the messengers is established.[77]

Ook op de Nederlandstalige Facebookpagina Talab al-'Ilm^[78] waar propaganda van ISIS wordt vertaald en gedeeld, komt dit standpunt van ISIS naar voren. Op deze pagina zijn teksten vertaald van al-Bayaan radio, de ISIS-radiozender. De pagina deelt onder andere teksten waarin al-Bin'ali verheerlijkt wordt. Op Talab al-'Ilm staat de volgende vraag met reactie, gepubliceerd op 22 februari 2019:

Vraag: Is het toegestaan om te zeggen dat iemand een kafir of een afvallige is? Antwoord: [...] Wanneer een persoon die zich toeschrijft aan de islam, vervalt in ongelof, of wanneer hij een daad begaat die mogelijk ongelof is, en er is twijfel of deze persoon er mogelijk niet echt in is vervallen of dat deze persoon een fout begrip heeft, of dat deze persoon mogelijk gedwongen wordt. Dan heeft dit zekerheid en onderzoek nodig, en moet er geen haast gemaakt worden in het doen van takfir, het is dan nodig dat een student van kennis op niveau het oordeel velt over deze persoon. De geleerden hebben voorwaarden benoemd voor het doen van takfir en van onder deze voorwaarden zijn:

[70] Hazimi, Ahmad Al-, "Is the Issue of the Excuse of Ignorance in Shirk - a Controversial Issue?" *Tawhidullah* YouTube kanaal (23 oktober 2017), geraadpleegd op 2 april 2019 via: www.youtube.com/watch?v=niGXQnMx6qc

[71] Bunzel, C., "Ideological Infighting in the Islamic State," 15.

[72] Bunzel, C., "The Islamic States Mufti on trial," 15.

[73] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 15.

[74] Islamitische Staat, "The Delicated Committee of the Khalifa," 37.

[75] Bunzel, C., "A House Divided."

[76] Islamitische Staat, "The Delicated Committee of the Khalifa," 8.

[77] Islamitische Staat, "The Delicated Committee of the Khalifa," 37.

[78] Facebookpagina Talab al-'Ilm: www.facebook.com/talabalilmnl6/

1. *Dat het bewijs voor dit ongelooft vast staat*
2. *Dat er geen twijfel is dat de persoon dit ongelooft duidelijk begaaf*
3. *Dat er gekeken wordt of de persoon niet gedwongen wordt, een verkeerd begrip heeft, een fout maakt, of onwetend is*

ISIS creëert hiermee ruimte om niet direct tot takfir over te gaan: eerst moet er bewijs zijn. En als diegene na verduidelijking zich nog onthoudt van tahwid* (de aanbidding van Allah alleen, de eerste van negen leerstellingen van het salafisme[79]), pas dan wordt hij ongelovig. Ook verwijst ISIS naar de noodzaak van een 'student van kennis op niveau'[80] die bepaalt of het oordeel 'ongelovig' geveld moet worden. Volgens ISIS leidt het onvoorwaardelijk uitroepen van takfir door individuele moslims tot:

een werkelijk – niet slechts denkbeeldige – onlosmakelijke verbinding [...] die vast zit aan deze fundering en die hiermee leidt naar geïnnoveerde en valse Takfir [...]. Dat is een bewijs dat deze uitspraak een vernieuwing is die voortkomt uit een verkeerd begrip van de teksten en die niet te reguleren is.[81]

De implicatie hiervan is duidelijk: wees voorzichtig op wie je takfir verricht. Want als dit een oneindige keten wordt, kan ketting-takfir zich in de toekomst ook tegen de eigen organisatie richten.[82]

Dit is precies wat er in de jaren na 2015 heeft plaatsgevonden. ISIS leed een aantal militaire nederlagen en kreeg daarop het verwijt dat ze verloren vanwege een gebrek aan toewijding en naleving ten opzichte van ideologische doctrines. Dit stimuleerde het momentum van al-Hazimi en deze kwestie had uiteindelijk een negatieve invloed op de interne cohesie van de ISIS-beweging.[83] Er was zelfs sprake van een coupoging van enkele Tunesische Hazimi's. Zij bereidden een moordaanslag voor op Abu Bakr al-Baghdadi.[84] De beginselen van al-Hazimi werden ondersteund door invloedrijke personen, zoals de oprichter van de Militaire Academie van ISIS. De centrale principes hadden in het najaar van 2019 nog steeds voet aan de grond binnen de extremistische organisatie.[85]

In Nederland is deze ideologische strijd minder goed zichtbaar. Maar hij is zeker aanwezig: offline achter de schermen en online meer zichtbaar. Dit is dan ook het onderwerp van het volgende hoofdstuk. Hierin staat een Nederlandse Hazimi-actor centraal.

[79] NTA, *Methodiek Duiding*.

[80] 'Student' verwijst hier niet naar een persoon die nog midden in zijn universitaire studie zit, maar naar iemand die al vele jaren grondige theologische kennis heeft opgedaan.

[81] ISIS boek "Uitspraak #2", verwijzing afkomstig uit: Magribby, "Het Beknopte Traktaat."

[82] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 14.

[83] Bunzel, C., "Ideological Infighting," 13.

[84] Zelin, A., "Ultra Extremism Among Tunisian Jihadis Within The Islamic State," 7.

[85] Zelin, A., "Ultra Extremism Among Tunisian Jihadis Within The Islamic State," 8.

6. (Online) manifestatie in Nederland

Het ideologische conflict zoals beschreven in het vorige hoofdstuk speelt zich ook in Nederland af. Dat is vooral online zichtbaar. Dit hoofdstuk besteedt daarom aandacht aan de ogenschijnlijke kartrekker binnen de Nederlandse context van deze internationale ideologische discussie.

In 2018 is de Nederlander met de kunya* Abu Asim al-Magribby door onderzoeker van gewelddadig salafisme Torre Hamming omschreven als “central figure in the administration of Pro-Hazimi channels on Telegram.”^[86] Deze Al-Magribby heeft een publicatie geschreven waarin hij beargumenteert waarom ISIS in zijn optiek niet zuiver in de leer is. Hij maakt hiervoor gebruik van centrale Hazimi-concepten. Zijn argumenten heeft hij opgesomd in Het Beknopte Traktaat ter Verduidelijking van het Ongeloof van de Islamitische Staat.^[87] In dit traktaat vermeldt hij onder andere dat:

[...] de toestand van de 'Islamitische Staat' wat nu de geloofsleer is van deze groep en wat het correcte standpunt is ertegenover, kwesties zijn die de gemoederen bezighouden. Dit geschrift dient ter verduidelijking hiervan [...]. Dit werk dient vooral ter demonstratie van de bewijsstukken voor de zaken van ongelooft waar ISIS zich op bevindt, ter inwilliging van de verzoeken van vele broeders en zusters die hierom gevraagd hebben. [...] Wij – degenen die Allāh aanbidden en de aanbidding van alles buiten hem verwerpen – zijn moslims en degene die er niet naar handelen door iets te aanbidden naast Allāh, zijn geen moslims. Iemand móet geloven dat de aanbidding van iets naast Allāh nooit samen kan gaan met de verwerping van de aanbidding van alles naast Allāh en dus nooit samen kan gaan met lā ilāha illa l-Lāh.^[88]

Al-kufr bit-tāgūt wordt in dit traktaat verbonden aan duidelijk vijanddenken:

[...] Wij distantiëren ons van jullie en van datgene wat jullie naast Allāh aanbidden. Wij verklaren jullie tot ongelovig en er is tussen ons en jullie vijandschap en haat ontstaan voor altijd, totdat jullie in Allāh alleen geloven.^[89]

ISIS zou in bepaalde instrumentele of politiek-strategische situaties de ruimte geven om een afgoden-aanbidder niet direct tot ongelovige te verklaren. Dit is volgens het traktaat één reden om ISIS als ongelovig te beschouwen. De andere reden is dat uit communicatie vanuit ISIS blijkt dat zij toestaan dat een oordeel over ongelooft slechts geveld kan worden door een geleerde en niet door iedere moslim.^[90]

Op een andere Nederlandstalige Facebookpagina wordt in 2018 eveneens duidelijk stelling genomen tegen deze interpretatie van ISIS. Ook worden ‘ISIS en hun soortgenoten’ zindiq* (hypocriet, verrader) genoemd vanwege hun standpunt dat een excuus in sommige gevallen legitiem is. Hiermee rekenen ze het verketteren van de mushrikeen (of andere ongelovigen) dus niet tot het fundament van het geloof.^[91] De term zindiq wordt toegepast om aan te geven dat iemand de centrale dogma's van de islam ontkent.^[92] Ook op andere Nederlandstalige socialmediakanalen wordt deze discussie gevoerd. Zo staat op een blog een artikel met de titel “Het duidelijke bewijs van de geldigheid van de kettig-takfir” waarin wordt geconcludeerd:

Wij zijn er zeker van dat het correct is om de keten van takfir uit te voeren, maar dat er een voorwaarde aan verbonden is, namelijk dat één ieder in de keten moet zeker weten dat zijn voorganger in de keten, werkelijk koefr heeft gepleegd. En diegene die geen takfir verricht op de 2de, 3de, 4de, 5de ad infinitum is ook een

[86] Zie het bericht van 15 juni 2018 op de Twitterpagina van Tore Hamming: <https://twitter.com/torerhamming/status/1007576550068441088>

[87] Dit rapport stond in 2017 op het Facebookaccount van Abu Asim al-Magribby, maar is inmiddels offline gehaald. De hardcopy-versie is in bezit van NTA.

[88] Magribby, “Het Beknopte Traktaat,” 2.

[89] Ibid., 6.

[90] Hazimi, Ahmad Al-, “Response to the Statements.”

[91] Vanwege privacy wordt de bron hier niet expliciet weergegeven. Gegevens en verwijzing bekend bij NTA.

[92] Oxford Islamic Studies, “Zandaqah,” geraadpleegd op 26 september 2019 via: www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e2562

ongelovige – als iedereen in de ketting weet van de koefr van zijn voorganger. Dit is iets waar niemand die imaan [geloof] heeft in Allah en in de Dag Des Oordeels, kan over twijfelen.^[93]

Het gebruik van negatief geladen termen als zindiq is niet exclusief voorbehouden of verbonden aan de Hazimi-beweging. Het is een tactiek die vaak wordt ingezet bij ideologische conflicten. Het doel: de andere partij met religieuze metaforen in diskrediet brengen én de eigen achterban motiveren en kracht geven.^[94] Ook een andere negatief geladen term komt vaak voor op Nederlandse accounts waar de strikte beginselen van al-Hazimi worden gepromoot. Deze tweede term is een verwijzing naar de jahmiyyah*. Dit zijn de volgers van Safwan Ibn Jahm, een theoloog uit de 8^e eeuw. De volgers van Ibn Jahm, jahmiyyah, hadden een relatief vrije interpretatie van wat iemand tot een moslim maakt. Ook wanneer iemand gedrag vertoont of uitspraken doet die mogelijk tegen islamitische principes zijn, kan iemand omschreven worden als moslim. Zolang diegene in zijn hart maar voelt dat de islam zijn geloof is. Zelfs bij belediging van Mohammed en onbewuste aanbidding van andere goden dan Allah. De veelvoorkomende verwijzing naar neo-jahmiyya is dus een ideologische terechtwijzing en is niet exclusief voorbehouden of verbonden aan de Hazimi-beweging.

^[93] Vanwege privacy wordt de bron hier niet expliciet weergegeven. Gegevens en verwijzing bekend bij NTA.

^[94] Vanwege privacy wordt de bron hier niet expliciet weergegeven. Gegevens en verwijzing bekend bij NTA.

7. Politieke implicaties

De Hazimi-beweging is een op takfir gebaseerde ideologie en valt binnen het gewelddadig salafistische spectrum. Het heeft twee bijzondere kenmerken, aanvullingen op de bekende salafistische opvattingen:

1. Takfir als fundament van de islam (asl al-din)
2. Ketting-takfir (at-takfir bit-tasalsul en het verwerpen van al-'udhr bi'l-jahl)

Hazimi-opvattingen	Politieke implicaties
Takfir als fundament van de religie en een individuele plicht	Afstand van ongelovigen » haatzaaien en discriminatie » onverdraagzaamheid
Ketting-takfir	Versmalling 'eigen groep' » terugtrekken van het individu » isolationisme » versterkt vijandbeeld en vijanddenken

Salafistische achterban in Nederland

De strikte beginselen van al-Hazimi krijgen ook in Nederland voet aan de grond. De Nederlandse 'leading figure' van de leer van al-Hazimi toont zich in zijn online activiteiten welbespraakt en theologisch onderlegd. Ook presenteert hij zichzelf als iemand met zendingsdrang. Hij probeert geregeld een (inter)nationaal publiek te overtuigen van de legitimiteit en plicht om takfir al-'adhir toe te passen en al-'udhr bi'l-jahl te verwerpen. Hij zegt te spreken namens 'vele broeders en zusters'. Zijn verschillende socialmedia-accounts worden gevolgd door meerdere Nederlandse accounts. Hoewel er verbanden zijn tussen deze online contacten, is niet met zekerheid vast te stellen of alle Nederlandse extremisten met een toewijding aan takfir al-'adhir die steevast al-'udhr bi'l-jahl verwerpen, kunnen worden beschreven als 'Nederlandse Hazimi-organisatie'. Het kan ook gaan om verschillende substromingen die buiten de Hazimi-beweging vallen.

Ideologische zuiverheid

De 'extremiteit' van de Hazimi-beweging ten opzichte van ISIS (of Turki al-Bin'ali-aanhangers binnen ISIS) zit in de striktere toepassing van de concepten mushrikeen en takfir. In de online discussies ontbreekt het (vooral nog) aan concrete uitlatingen over legitiem geweld. Toch is het algemeen bekend dat de ideologische redenering omtrent het verketteren van mensen leidt tot geweldslegitimatie.

De openbaar toegankelijke discussie in de Nederlandse context spitst zich vooral nog toe op ideologische zuiverheid, niet op een (concrete) geweldslegitimatie. Er komt duidelijk vijanddenken naar voren en een scherpe tegenstelling in geloof versus ongelof: iedereen die niet dezelfde strikte interpretatie volgt als de Hazimi's is ongelovig. Dit creëert een sfeer van vijandschap en een sterke beleving van een in- versus een outgroup. Ook vereist de strikte interpretatie van de Hazimi's dat een eventuele leider voor wie gestreden wordt onberispelijk in de leer is. Dat dit een lastige opgave zal zijn, blijkt uit de kritiek van ISIS dat ketting-takfir er mogelijk toe leidt dat er geen 'echte moslim' meer overblijft om voor te strijden.

Veiligheidsbewustzijn

Hierbij dient er rekening mee gehouden te worden dat uit een openbronnenanalyse blijkt dat sprake is van een sterk veiligheidsbewustzijn onder (Nederlandse) volgers van al-Hazimi. Ondanks enkele discussies zijn vooral veel verwijzingen naar besloten

Facebookgroepen dan wel Telegram-pagina's aangetroffen. Indien er wel expliciete verwijzingen bestaan naar geweld, is het aannemelijk dat die zijn geplaatst binnen die besloten en moeilijk toegankelijke bronnen. Een dergelijk voorbehoud geldt ongetwijfeld ook voor eventuele offline communicatie over dit ideologische conflict.

[95] Voor deze publicatie zijn alleen open bronnen geanalyseerd.

Legitiem geweld

De interne ontevredenheid binnen ISIS was gebaseerd op tekortschietende ideologische zuiverheid. Er werd nadrukkelijk geen afstand genomen van de (extremistische) geweldsbereidheid waarmee ISIS naam maakte onder hun doelgroep. Ook in de geanalyseerde bronnen is die expliciete afstand van geweld niet teruggevonden. Hiernaast is gebleken dat de Hazimi-beweging gedijde onder de bescherming van ISIS en dat militaire leiders en duizenden strijders de beginselen van al-Hazimi ondersteunden. Bovendien werden de lezingen van al-Hazimi gepromoot door een terroristische groepering die actief is geweest in Tunesië en Libië.

Dit impliceert dat een groot deel van de Hazimi's ervaring heeft met en toegewijd is aan extremistisch geweld. Dit vereist dus blijvende alertheid. De legitimatie van extremistisch geweld kan bij deze personen immers nog steeds springlevend zijn, ook als ze bij de ideologische afsplitsing horen. De neergang van ISIS, de zoektocht naar de (ideologische) verantwoordelijken, de verklaring van het verlies zoals geboden door Hazimi's en de geweldservaring van (een deel van de) Hazimi's, kunnen als een katalysator werken voor mogelijk toekomstig extremistisch geweld. Geweld kan in dergelijke gevallen symbolisch zijn of kan als doel hebben om aandacht te genereren voor hun standpunt.

Gewelds dreiging

De vraag of er (in Nederland) sprake is van een toegenomen dreiging laat zich dan ook niet makkelijk beantwoorden. Het is onduidelijk in hoeverre de gewelddadig salafistische achterban gemobiliseerd kan worden voor de verregaande ideologische standpunten van de Hazimi's. In de aangetroffen open bronnen vonden we geen enkele verwijzing naar een geweldslegitimatie. Maar ook werd er niet expliciet afstand genomen van geweld. De discussies die zijn aangetroffen, bestaan momenteel 'slechts' uit ideologische scherpslijperij. Op basis hiervan[95] lijkt de huidige ambitie primair te zijn dat de strikte interpretatie van Hazimi's wordt verspreid om zo een grotere aanhang te genereren.

Als een ideologisch conflict een versplintering veroorzaakt binnen het gewelddadig salafisme, kunnen nieuwe spelers met geweld hun momentum claimen. Dat heeft het verleden aangetoond, ook dicht bij huis ten tijde van de Hofstadgroep. Binnen deze groep werden discussies gevoerd over de reikwijdte van het concept takfir en dit leidde uiteindelijk tot geweldsbereidheid bij een deel van de groep. In het ideologische conflict tussen Turki al-Bin'ali-aanhangers binnen ISIS en de Hazimi's is het nog te vroeg om een conclusie te trekken over het geweldsrisico. Wel kunnen we stellen dat de gewelds dreiging vanuit deze beweging ideologisch gezien niet verschilt van andere op takfir gebaseerde ideologieën.

Conclusie

Specifieke ideologische conflicten binnen het gewelddadig salafisme manifesteren zich dus ook in Nederland. Het is waarschijnlijk dat de totale manifestatie van Hazimi's in Nederland groter is dan we via online open bronnen kunnen aantonen. Dit is waarschijnlijk om drie redenen:

1. het aangetoonde veiligheidsbewustzijn van Hazimi's
2. we focusten in dit rapport op de online manifestatie in Nederland, offline activiteit bleef deels buiten beschouwing
3. een deel van de doelgroep zit momenteel in de gevangenis of verblijft in de Syrische regio en mengt zicht daardoor niet (openlijk) in deze discussies.

De komende periode zal een toenemend aantal ISIS-strijders terugkeren naar de Nederlandse samenleving. Professionals binnen de Nederlandse veiligheidsketen moeten in hun werk uitgaan van een risico voor de binnenlandse veiligheid. Wanneer ISIS wordt verworpen door voormalige strijders, is dit niet automatisch een indicatie van een afnemend risicobeeld. Kennis over de in dit artikel beschreven ideologische afsplitsing is vereist om een gedegen risico-inschatting te kunnen maken. Zo voorkomen we dat het veiligheidskader wordt afgezwakt en zorguitgangspunten zoals hulpverlening, traumaverwerking, rehabilitatie, de-radicalisering en familie-ondersteuning de boventoon voeren.

Begrippenlijst

<i>asl al-din / aslu deen</i>	Fundament van het geloof. Iets dat de basis is van moslim-zijn: de uitoefening behoeft geen specifieke kennis en is verplicht voor iedere moslim.
<i>jahl</i>	Onwetendheid
<i>jahmiyya</i>	Pejoratieve term, verwijzing naar volgers van de 8e-eeuwse theoloog Jahm. De jahmiyya geloven dat de koran niet het woord van GodAllah kan zijn, omdat GodAllah volgens hen geen mond had. Volgens de jahmiyyah is de koran dan ook door mensen geschreven. Zij geloven verder dat gedrag en uitlatingen niet doorslaggevend zijn voor het accepteren van iemand als ware gelovige. Jahmiyya beweren dat iemand al erkend kan worden als gelovig moslim wanneer de persoon deze overtuiging in het hart voelt.
<i>Khawarij / Kharijieten</i>	Pejoratieve term, verwijzing naar een groep die zich in de 7e eeuw losmaakte van de umma, de moslimgemeenschap. Een groepering die het concept takfir heeft ingesteld als oorlogsinstrument om tegenstanders met religieuze legitimering te kunnen doden.
<i>kufr</i>	Ongeloof
<i>kafir / kuffaar</i>	Ongelovige of ongelovigen
<i>al-kufr bit-tāgūt</i>	Het verketteren van iemand die valse goden (afgoden) en idolen aanbidt of enig ander gezag dan Allah accepteert.
<i>kunya</i>	Islamitische bijnaam met hierin vaak een verwijzing naar iemands zoon of dochter, of juist een verwijzing naar iemands vader of moeder.
<i>lā ilāha illa l-Lāh</i>	Het eerste deel van de shahada, de getuigenis die mensen uitspreken wanneer ze moslim worden. Het is een plechtige uitspraak waarin wordt verklaard dat niets of niemand het recht heeft aanbeden te worden, behalve Allah.
<i>mushriek / mushrikeen</i>	Degene die aan shirk doet: het aanbidden van anderen naast Allah, iemand gelijkstellen aan Allah.
<i>orthodoxie</i>	Het navolgen van de islamitische tradities, geloofsleer en wetscholen (zoals deze door de eeuwen heen zijn ontwikkeld) is gebaseerd op de primaire bronnen en ratio. De orthodoxie wordt gevormd door vier wetscholen en twee scholen in de geloofsleer. De vier soennitische wet- of rechtsscholen zijn de hanafitische, malikitische, shafiitische en hanbalitische wetschool. Deze wetscholen houden zich bezig met islamitische jurisprudentie over handelingen (bijvoorbeeld voorschriften en rituelen). De twee geloofsleerscholen zijn het Asharisme en de Maturidieten. In hun uitleg van de primaire bronnen (koran en de soenna) gebruiken aanhangers van beide scholen de ratio en redevoering, terwijl het salafisme uitgaat van het letterlijk nemen van bronteksten. De orthodoxie hanteert een methode om binnen het normatief kader tot een oordeel of regel te komen. Dit is al gebruikelijk sinds de eerste eeuw na de komst van de islam. Het salafisme hanteert deze methode niet en laat zijn aanhangers meestal vrij om hun eigen oordelen af te leiden uit de primaire bronnen (de koran en de soenna). De opvattingen van salafisten zijn gebaseerd op de oordelen van Ibn al-Naym (een centrale figuur in het

salafistisch denken) en zijn student ibnlbn al-Qayyim. Deze oordelen wijken vaak af van de weg van de wet- en geloofsleerscholen. Door de methode van de wetscholen los te laten, komen salafisten tot extreme inzichten en afwijkende oordelen, die binnen de orthodoxie niet gebruikelijk zijn. Hierdoor hebben salafisten een ideologie gecreëerd die vooral gebaseerd is op een polemiek van takfir. De wetscholen beschouwen moslims die niet beschikken over de juiste benoeming niet als geleerde. Zij worden dus niet in staat geacht om zelf ijthad (onderzoek) te verrichten. Daarom mogen ze zelf geen oordelen afleiden uit de (primaire) bronnen. Dit in tegenstelling tot het salafisme, waar dit wel gebruikelijk is.

<i>shirk</i>	Het aanbidden van anderen naast Allah. Dit wordt gezien als de grootste zonde aan de schepper, in de islam.
<i>tagut / taghut / taghout of tāgūt</i>	Iemand die aanbeden wordt naast Allah en daarmee instemt. En iedereen die regeert 'op basis van andere wetten en geschriften dan die Allah zond', of daartoe uitnodigt.
<i>takfir</i>	Iemand tot ongelovige verklaren. Het plegen van takfir is een veelvoorkomende praktijk binnen het brede salafistische spectrum. Iemand wordt tot ongelovige verklaard wanneer hij of zij tot een andere stroming behoort of andere meningen heeft. Dit scheidt duidelijke vijandsbeelden. De reikwijdte en voorwaarden van het begrip takfir leiden tot vele ideologische discussies.
<i>takfir al-'adhir</i>	Iemand die het nalaat om een (in de ogen van gewelddadig salafisten) polytheïst te verketteren en ongelovig te verklaren. Dit nalaten kan bijvoorbeeld zijn: een excuus accepteren en daarom niet tot verketteren over te gaan/overgaan. Hazimi's accepteren geen enkel excuus, dat is een centraal beginsel.
<i>at-takfir bit-tasalsul</i>	Oneindige aaneenschakeling van verkettering
<i>tawheed / tawhid</i>	Enigheid van Allah, monotheïsme
<i>'udhr</i>	Rechtvaardig excuus
<i>al-'udhr bi'l-jahl</i>	Onwetendheid over religieuze fundamenten accepteren als excuus.
<i>umma</i>	(islamitische) gemeenschap
<i>zindiq</i>	Iemand die de centrale dogma's van de islam negeert. Een verrader of hypocriet.

Literatuur

Amin, Mohammed. "الميزان في حقيقة نواقض الإيمان." *Syrian Scholars Association* (26 oktober 2017). Geraadpleegd via: www.islamsyria.com.

Associated Press. "Was the Brutal ISIS Massacre in Egypt Its Way of Warning Other Extremist Groups?" *Haaretz* (2 december 2017). Geraadpleegd via: www.haaretz.com.

Badar, M., Nagat, M. en Teuni, T. "The Radical Application of the Islamist Concept of Takfir." *Arab Law Quarterly* 31 (2017): 132-160.

Bunzel, C. "A House Divided: Origins and Persistence of the Islamic State's Ideological Divide." *Jihadica* (2018). Geraadpleegd via: www.jihadica.com.

Bunzel, C. "Caliphate in Disarray: Theological Turmoil in the Islamic State." *Jihadica* (3 oktober 2017). Geraadpleegd via: www.jihadica.com.

Bunzel, C. "Ideological Infighting in the Islamic State." *Perspectives on Terrorism*, Vol 13, Nr.1, (2019): 13-22.

Bunzel, C. "The Islamic State's Mufti on Trial: The Saga of the "Silsila 'Ilmiyya"." *Combating Terrorism Center* Vol 11, Nr. 9 (oktober 2018): 14-17.

Dahman, Mohammed Basim. *Muralatatu as-salafiyah*, (2015).

Facebookpagina Talab al-'Ilm: www.facebook.com/talabalilmn16/

Hamming, T. "The Extremist Wing of the Islamic State." *Jihadica* (9 juni 2016). Geraadpleegd via: www.jihadica.com.

Hamming, T. Twitterbericht. (15 juni 2018). Geraadpleegd via: <https://twitter.com/torerhamming/status/1007576550068441088>

Hamming, T. Twitterbericht. (15 juni 2018). Geraadpleegd via: <https://twitter.com/ToreRHamming/status/1007576562684788736>

Hassan, H. "The sectarianism of the Islamic State: Ideological Roots and Political Context." *Carnegie Endowment for International Peace* (13 juni 2016). Geraadpleegd via: www.carnegieendowment.org.

Hazimi, Ahmad Al-. "Is the Issue of the Excuse of Ignorance in Shirk - a Controversial Issue?" *Tawhidullah* YouTube kanaal (23 oktober 2017). Geraadpleegd via: www.youtube.com.

Hazimi, Ahmad Al-. "Response to the Statements of Sulaiman Al-Ulwan." *Creed of Tawheed* YouTube kanaal (21 mei 2018). Geraadpleegd via: www.youtube.com.

Hazimi, Ahmad Al-. "Rules of Takfir." *The True Tawheed Media* YouTube kanaal (23 januari 2018). Geraadpleegd via: www.youtube.com.

Hazimi, Ahmad Al-. "Takfir of the Mushrikeen and its Role in Kufr bit-Taghut," *Creed of Tawheed* YouTube kanaal (21 mei 2018). Geraadpleegd via: www.youtube.com.

Islamitische Staat. *The Delicated Committee of the Khalifa: Clarifying Matters of Methodology*. Ahlut-Tawhid Publications, 2017. Geraadpleegd via: www.jihadica.com.

Juwayriyah, Abu. "Thursday, October 20, 2005." *Salafiyah Jihadiyah blogspot* (20 oktober 2005). Geraadpleegd via: www.salafiyah-jihadiyah.blogspot.com.

Macha'bi, Abdelmajid al-. *Manhaj Ibn Taymiyyah fi at-Takfir*. Saudi Arabië: Maktabat Adwa' as-Salaf, eerste druk, 1997.

Maghrebovoices. "القتل؟ وفتاوى التكفير باب فتح من أول كان هل.. تيمية ابن" (9 mei 2018). Geraadpleegd via: www.maghrebovoices.com.

Magribby, A.A. Al-. "Het Beknopte Traktaat: ter Verduidelijking van het Ongeloof van De Islamitische Staat." *Onze Religie Publicaties* (27 juni 2017).

Maher, Shiraz. *Salafi-Jihadism: The History of an Idea*. Londen: Hurst & Company, 2016.

Meijer, Roel. *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Melamed, Avi. "Intelligence Bulletin: Al Hazimi Ideology: Radicalization of Extremism." (23 juli 2017). Geraadpleegd via: www.avimelamed.com.

Mironova, V. et al. "The Bloody Split Within ISIS: Inside the Group's Crackdown on Ultra-Extremists." *Foreign Affairs* (8 december 2017). Geraadpleegd via: www.foreignaffairs.com.

NCTV, *Ideologie en Strategie van het Jihadisme*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2009.

NCTV, *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 45*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, juni 2017.

NCTV, *Een Perspectief op de Transformatie van ISIS na de Val van het 'Kalifaat'*. Den Haag: Ministerie van Justitie en Veiligheid, winter 2018.

NTA, *Methodiek Duiding*, (12 juni 2019).

Organisatie 'Namen van mijn land'. "الشيخ أحمد بن عمر الحازمي," Geraadpleegd via: www.a3lamksa.com.

Oxford Islamic Studies. "*Muhammad Ibn Abd al-Wahhab*." Geraadpleegd via: www.oxfordislamicstudies.com.

Oxford Islamic Studies. "*Takfir*." Geraadpleegd via: www.oxfordislamicstudies.com.

Oxford Islamic Studies. "*Zandaqah*." Geraadpleegd via: www.oxfordislamicstudies.com.

Roex, I. *Leven als de Profeet in Nederland: over de salafi-beweging en democratie*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2013.

Shamela. "أحمد بن عمر الحازمي." Geraadpleegd via: www.shamela.ws.

Sharif, Saad Al. "الوهابية تتناسل.. سلالات التكفير هل أنجب «داعش» وحشه المَطُور؟" Al Hejaz. Geraadpleegd via: www.alhejaz.org.

Tamini, A.J. Al-. "*An Internal Report on Extremism in the Islamic State*." (1 november 2018). Geraadpleegd via: www.aymennjawad.org.

Trouw. "*Libische extremistische groep Ansar al-Sharia stopt ermee*." (28 mei 2017). Geraadpleegd via: www.trouw.nl.

Wagemakers, J. "An Inquiry into Ignorance: A Jihadi-Salafi Debate on *Jahl* as an Obstacle to *Takfir*." in Motzki, Harald. *The transmission and Dynamics of the Textual Sources of Islam*. Leiden: Brill, 2011.

Wagemakers, J. "'Seceders' and 'Postponers'? An Analysis of the 'Khawarij' and 'Murji'a' Labels in Polemical Debates between Quietist and Jihadi-Salafis." in Jeevon Deol and Zaheer Kazmi, eds. *Contextualising Jihadi Thought*. Oxford: Oxford University Press, 2012.

Wahhab, Mohammed Abd al-. الاسلام نواقض متن. Geraadpleegd via: <https://d1.islamhouse.com>.

Wessels, M., *De radicaal-islamitische ideologie van de Hofstadgroep: de inhoud en de bronnen*. Telders Community, 2006.

Wetboek van Strafrecht, tweede boek, titel I, art. 92-107

Zainoun, Abdelali. "ابن تيمية.. مفتي يستتاب وإلا قتل" Irfaa Sawtak (7 mei 2018). Geraadpleegd via: www.irfaasawtak.com.

Zelin, A., "Ultra Extremism Among unisian Jihadis Within The Islamic State." *Jihadica* (18 februari 2020). Geraadpleegd via: www.jihadica.com

Bijlage

De tien tenietdoeners van de islam zijn de volgende:[96]

1. Polytheïsme in de aanbedding
2. Iemand die niet gelooft dat polytheïsten ongelovigen zijn, die aan hun ongelof twijfelt of hun geloof correct vindt
3. Iemand die tussenpersonen tussen hem en Allah plaatst. Of hen aanroept, op hen vertrouwt en hen vraagt om te bemiddelen voor hem om een voordeel te verkrijgen
4. Iemand die gelooft dat de leiding van anderen beter is dan die van de profeet
5. Iemand die haat wat de profeet gebracht (gezegd, gedaan of afgewezen) heeft
6. Iemand die de religie van de profeet ontkent of de beloning en de bestraffing ervan bespot
7. Tovenarij
8. Iemand die polytheïsten steunt terwijl zij tegen moslims zijn
9. Iemand die gelooft dat sommigen vrijgesteld zijn van het volgen van de sharia, zoals Khidr was vrijgesteld door de wetten van Moesa
10. Je afkeren van de religie van Allah door er niet over te leren en er niet naar te handelen.

[96] https://d1.islamhouse.com/data/ar/in_books/single8/ar_nawa-qid_al_islam.pdf